

SISTEMULUI ROMÂNESC DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ: EVOLUȚIE ȘI STARE ACTUALĂ

Autor: HÂRLAB Alina

Abstract: În acest articol autorul analizează sistemul de asigurare socială și asistență socială în România. Investigațiile sunt efectuate pe o perioadă lungă de timp, când România a avut diverse sisteme politice. Este semnificativ faptul că în România este mare discrepanța între numărul celor care lucrează și plătesc contribuții în Bugetul Asigurărilor Soziale de Stat și pensioner. Acest fenomen crează dificultăți financiare pentru sporirea pensiilor. Autorul vine cu recomandări pentru ameliorarea situației în sistemul asigurărilor sociale în România.

Cuvinte cheie: asigurări sociale, asistență socială, bugerul asigurărilor sociale de stat, casa națională de asigurări sociale, asigurări medicale.

În România, primele forme ale asigurărilor sociale au luat naștere la începutul secolului XX, cu un grad foarte limitat de acoperire și cu un sistem mic de prestații. Acest sistem de asigurări sociale a luat ființă la inițiativa muncitorilor din fabrici. Prima lege cu grad mai mare de acoperire a fost adoptată în anul 1912, denumită “Legea pentru organizarea meseriilor, creditului și asigurărilor muncitorești”, lege care stipula principiul obligativității asigurării și acordarea de ajutoare în caz de accident, boală, ajutoare pentru maternitate, pensii pentru bătrânețe și invaliditate. Pentru prima dată în România apare astfel o lege cu caracter mai larg, după multe alte încercări de aplicare a unor prevederi privind domeniul asigurărilor sociale.

Odată cu creșterea forței de muncă și implicit, dezvoltarea accelerată a industriei din România precum și a asigurărilor sociale, s-a înființat Ministerul Muncii și Ocrotirilor Sociale.

În anul 1933 s-a aprobat Legea privind unificarea asigurărilor sociale în toate teritoriile din România care trecuseră în anul 1918 în componența statului.

În anul 1938 a început să se analizeze și îmbunătățească legislația sistemului de asigurări sociale.

În perioada 1945 – 1949 puterea comunistă s-a concentrat, într-o primă fază, asupra modificării sistemului de asigurări sociale preexistent.

Ulterior raportul dintre numărul de contribuitori și cel de asigurați a scăzut, în condițiile în care numărul de pensionari a crescut.

Starea actuală a sistemului românesc de asistență socială

Noua lege a pensiilor nr.140/1aprilie2000 a urmărit să aducă îmbunătățiri relative la:

- Prelungirea vârstei legale de pensionare și a perioadei de cotizare;
- Calcularea pensiei prin luarea în considerare a câștigurilor salariale/venituri din întreaga viață activă a persoanei pensionate.

Cu toate acestea criza finanțării a pensiilor nu a fost depășită, bugetele de pensii continuând să fie deficitare, nepermițând astfel o creștere semnificativă a acestora.

Această situație a fost creată de două procese diametral opuse:

- Scăderea numărului de salariați și căderea drastică a bazei de finanțare a pensiilor
- Creșterea rapidă a numărului de pensionari.

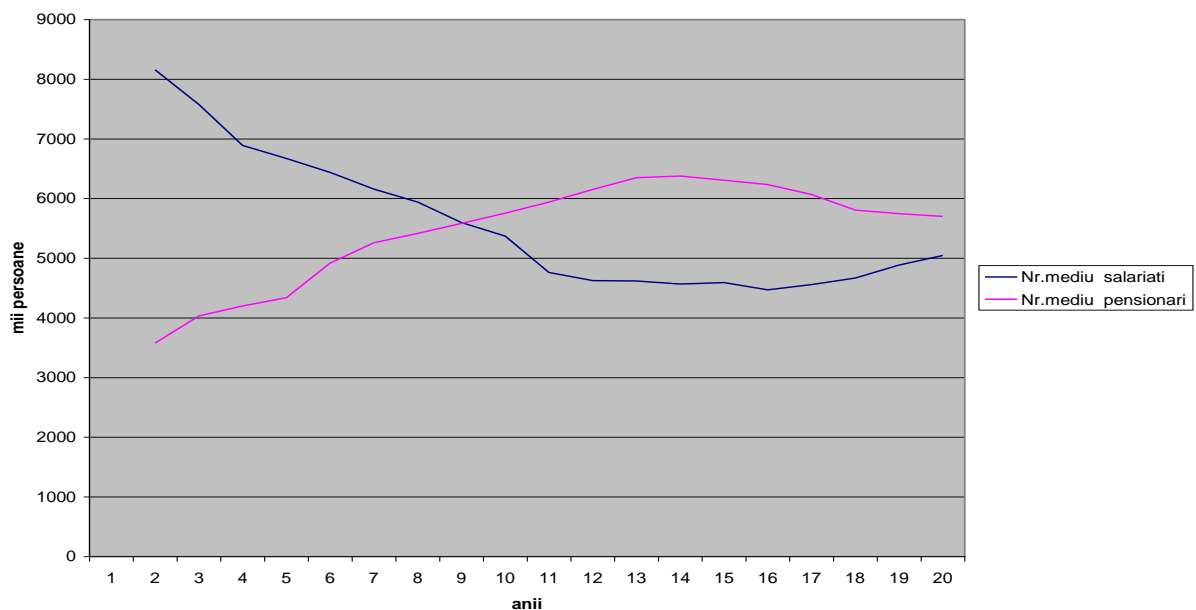
Scăderea continuă a numărului de salariați care asigură finanțarea contribuțiilor de asigurări sociale, precum și evaziunile și întârzierile în plată a contribuției de asigurări sociale de către agenții economici, mai ales marile societăți comerciale, companii naționale cu capital de stat precum și regiile autonome, au accentuat situația dramatică a bugetului asigurărilor sociale.

Tabelul 1. Evoluția numărului pensionarilor și salariaților în anii 1990-2008

Anii	Nr. mediu salariați(mii)	Nr. mediu pensionari(mii)	Ponderea pensionarilor în numărul salariaților	Raportul de corelație
1990	8156	3577	43,8572	2,28
1991	7574	4034	53,2612	1,88
1992	6888	4200	60,9756	1,64
1993	6672	4340	65,0480	1,54
1994	6438	4917	76,3747	1,31
1995	6160	5258	85,3571	1,17
1996	5939	5417	91,2106	1,1
1997	5597	5583	99,7499	1,0
1998	5369	5755	107,1894	0,93
1999	4761	5941	124,7847	0,8
2000	4623	6153	133,0954	0,75
2001	4619	6351	137,4973	0,73
2002	4568	6378	139,6235	0,72
2003	4591	6306	137,3557	0,73
2004	4469	6233	139,4719	0,72
2005	4559	6067	133,0774	0,75
2006	4667	5806	124,4054	0,80
2007	4885	5745	117,6049	0,85
2008	5046	5701	112,9806	0,88

Sursa : Anuarul Statistic al României pe anii respective

Evoluția numărului de salariați și a numărului de pensionari în perioada 1990-2008

Se constată astfel că este vorba de o creștere exponențială de 62.3% a numărului pensionarilor în perioada anilor 1990-2008, comparativ cu scăderea, în aceeași manieră, cu un procent de 59.9% a numărului salariaților cotizanți, de altfel, la bugetul asigurărilor sociale de stat. Aceasta situație a condus la un dezechilibru cronic între veniturile sistemului de asigurări sociale obținute din contribuția salariaților și volumul plăților pentru pensii. Sunt două cauze majore care au generat această situație :

- Prima cauză se referă la faptul că în perioada 1990-2008 s-a produs o profundă restructurare a economiei având drept consecință închiderea unui număr mare de întreprinderi nerentabile și reducerea drastică a numărului de salariați.

- A doua cauză se referă la faptul că în aceeași perioadă procesul de pensionare a fost utilizat ca un mijloc de compensare a reducerii locurilor de muncă, pensionările anticipate cunoscând o amploare deosebită. Este semnificativ faptul că în anul 2006 numărul pensionarilor depășea cu peste 1,640,000 persoane numărul populației în vârstă de 60 ani și peste. Cu alte cuvinte, peste 1,640,000 persoane au fost pensionate înainte de vârsta legală de pensionare.

Tabelul 2. Evoluția numărului de salariați și pensionari, a pensiei medii lunare

Anii	2001	2008	Abaterea (+/-)
Număr mediu de salariați(mii persoane)	4619	5046	+427,0
Număr mediu de salariați(%)	100	109.24	+9,24
Număr mediu al pensionarilor(mii persoane)	6351	5701	-650,0
Număr mediu al pensionarilor(%)	100	89,77	-10,23
Pensie medie lunară(lei)	104	573	+469,0
Pensie medie lunară(%)	100	550,96	+450,96

Sursa : Anuarul Statistic al României pe anii respectivi

În condițiile unei creșteri nesemnificative, cu 9 procente; a numărului de angajați, în perioada 2001-2008, pensia medie lunară a suferit o creștere de 550.96%, deci accentuarea dificultăților din sistemul de asigurări sociale a afectat din nou evoluția economică și starea socială de declin.

Bugetul asigurărilor sociale de stat este o componentă importantă a bugetului public național și este format din bugetele pentru realizarea asigurărilor sociale de la nivelul caselor județene de pensii și din bugetul asigurărilor sociale, elaborat de organele de resort din Casa Națională de Pensii. Elaborarea și executarea separată a bugetului asigurărilor sociale de stat față de bugetul statului constituie o realizare importantă, deoarece permite ca resursele acestuia să fie utilizate integral pentru ocrotirea cetățenilor, iar eventualele excedente să se raporteze pe anii următori.

Concluzii: Marea majoritate a diferenței dintre costul forței de muncă și câștigul salarial nominal mediu net alimentează veniturile sistemului de asigurări sociale și bugetul de stat, dar ponderea principală în această diferență o dețin veniturile și sistemul de asistență socială. Tot ajutorul de somaj plătit de angajat și angajator merge la fondul de somaj. Toată contribuția de sănătate ar trebui să ajungă la fondul de sănătate(fond de asistență socială). Contribuția pentru asigurările sociale(CAS) ar trebui să alimenteze fondul de pensii.

Dacă aceste surse ar fi bine gospodărite, nu ar trebui să fie lipsă de bani, iar sistemul de asigurări sociale ar trebui să fie echilibrat.

Asta înseamnă că toate surplusurile înregistrate în anii anteriori trebuiau investite pentru a crea profit și nu cheltuite în alte scopuri. Dacă pe întreaga istorie a sistemului de asigurări sociale

s-ar fi procedat în acest fel, practic sistemul de asistență socială trebuia să aibă excedent, pentru că nu se baza numai pe contribuții ci și pe profit.

Recomandări: Toate aceste cauze au condus la situația în care bugetul asigurărilor sociale înregistrează un deficit cronic, care s-a accentuat în perioadele ultimilor ani.

Nivelul actual al cheltuielilor bugetare cu personalul și pensiile nu sunt sustenabile. Prin urmare sunt absolut necesare câteva reforme profunde:

- Se referă la sistemul de pensii care trebuie să orienteze drastic funcționarea acestuia pe principiul contributivității;

- O reformă profundă a statului prin reorganizarea și descentralizarea, care trebuie să aibă ca efecte următoarele:

1. reducerea drastică a birocrăției și implicit a numărului de angajați din administrația publică centrală și locală;

2. realizarea unui sistem realist care să fie structurat în raport cu importanța activității desfășurate de fiecare salariat din administrația publică;

3. să crească eficiența cheltuielilor de funcționare a administrației publice.

Deci, constatările să aiba efecte, spre exemplu, într-o economie de piață nu se mai justifică existența unor ministere sau alte instituții centrale care dirijează agenții economici direct productivi. Prin privatizare, acești agenți economici acționează pe piață independent de administrația publică și nu au nevoie de un “for tutelar”. Acestea fiind implementate, credem că situația în sistemul asigurărilor și asistenței sociale în România se va ameliora.

Bibliografie:

1. Bistriceanu G.-“Sistemul asigurărilor din România”-Editura Economica, București, 2002
2. Bogdan Vasilie, Hârlab A.- “Statistică Managerială” - Editura Fundației Axis,Iași,2004
3. Nistorescu G.P.-“Pensia venit fundamental de drept” - Editura Ager -Economistul, București 2007
4. Anuarul statistic al României pe anii 1990 – 2008.